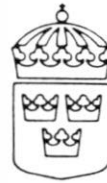

Motion till riksdagen

1988/89:So308

av Margareta Winberg m.fl. (s, m, c, fp, vpk, mp)

Tobaksmissbruket bland kvinnor

Mot.
1988/89
So308-316

Sverige, liksom de övriga nordiska länderna utom möjligen Danmark, har aldrig varit något storrökande land. Fram till och med första världskriget var rökningen ett litet problem. Därefter skedde som i så många andra länder en kraftig ökning.

För 100 år sedan hörde rökning i Sverige liksom i många andra länder till männens värld. Rökningen hörde ihop med herrum, kontor och nöjeslokaler. För kvinnornas del fanns vid sekelskiftet en klar huvudlinje. "kvinnor skall inte röka".

Det fanns emellertid undantag. Det fanns kvinnor som skapat sig en egen självständig ställning och till den hörde att hon "fick lov" att röka. 1946 gjordes den första svenska undersökningen om rökvanor. Då rökte 9 % av kvinnorna mot 50 % av männen. 1963 var motsvarande siffror 23 % respektive 49 %.

Förklaringen till uppgången bland kvinnor kan vara att det började ske en utjämning mellan kvinnor och män vad beträffande ekonomi och sätt att uppföra sig. Men på många sätt var jämställdheten fortfarande enbart formell och möjligen ansåg man då att rökningen var en symbol för jämställdhet och därför viktig.

Vilka kvinnor röker i dag? Andelen dagligrökare tycks vara störst bland kvinnor i åldersgruppen 30-40 år och bland män i åldersgruppen 40-44 år. De växte upp under en tid då det i stort sett saknades tobaksupplysning. Mest uttalad är minskningen bland kvinnor i åldrarna 16-19 år där andelen tobaksdebutanter minskat från 43 % 1977 till 25 % 1983. Det finns däremot ingen tendens till minskning bland kvinnor över 35 år. Detta skall jämföras med den 5-10-procentiga minskning i samtliga åldersgrupper som ägt rum bland männen.

En annan tydlig tendens är att rökning är vanligare bland människor med låg utbildning. Detta gäller både kvinnor och män. Särskilt alarmerande är det dock att flertalet av de kvinnor som har den kortaste teoretiska utbildningen trots all upplysning nu blir rökare.

Två förklaringar till detta faktum kan vara:

- Personer som har liten kontroll över sina liv och sina arbeten har svårare att sluta än andra.
- Rökare har vissa privilegier som de förlorar om de slutar.

Kvinnor arbetar ofta i underordnad ställning, i tunga arbeten och ser rökningen som ett positivt avbrott i tillvaron. Kvinnor har ofta färre privilegier än männen, och värnar självklart om dessa.

Vilka förklaringar man än kan finna återstår det faktum att upplysningsverksamheten inte nått alla riskgrupper. Ytterligare åtgärder är nödvändiga. Vi går här inte in på frågan om arbetssituationen och kvinnors allmänna status i arbete och samhälle även om detta vore viktigt. Vi håller oss till de rent tobakspolitiska åtgärderna. Vi vill dock framhålla att andra åtgärder självfallet är viktiga.

Följande tobakspolitiska åtgärder ser vi angelägna:

- Upplysningens roll kan inte nog betonas. Med den kunskap vi i dag har och de tendenser vi ser är det viktigt att inte bara tonåringar informeras. Gruppen "kvinnor över 35" bör bli föremål för en särskild insats. För finansiering av detta vill vi påminna om förslaget till "hälsoavgift" på tobakspaketet som tidigare riksmöten diskuterat.
- Lagstiftning om rökfria miljöer är fortfarande aktuellt. De allmänna råd som finns sedan ett antal år är alltför svaga för att hindra den fortfarande starka rökargruppen från att hävda sina intressen.
- Kommunala familjedaghem bör därför vara rökfria. Detta skulle dels premiera de dagmammor som inte röker, dels ge barnen deras självklara rätt till en uppväxt i en rökfri miljö.
- Gravida kvinnor är en viktig grupp för specialinformation. En blivande mamma (och pappa) är sannolikt mycket mottagliga för åtgärder för att skydda fostret. En uppföljning på BVC bör göras.

Hemställen

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen angivits för att minska tobaksmissbruket bland kvinnor.

Stockholm den 25 januari 1989

Margareta Winberg (s)

Karin Starrin (c)

Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)

Annika Åhnberg (vpk)

Inger René (m)

Åsa Domeij (mp)